

МУЗИКАЛНО-ПЕВЧЕСКИТЕ ФОРМАТИ ПО СВЕТА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ВОКАЛНИЯ ПЕДАГОГ

ЕТИЕН ЛЕВИ¹

MUSIC AND SINGING FORMATS AROUND THE WORLD THROUGH THE VIEW OF THE VOCAL TEACHER

ETHIEN LEVI²

Резюме: След 2000-та година широкото разпространение намират музикалните риалити формати. В тях акцентът се поставя върху таланта на участниците и шанса за успешна реализация. Тези формати се радват на голяма популярност и на телевизионната публика в широк възрастов диапазон. Според една част от аудиторията продуцентите и журито/съдиите налагат мнението, че участниците се развиват много и израстват професионално. Според зрителите това е пиар на продуцентите с цел набиране на повече участници и осигуряване на възможно най-голяма печалба. Голяма част от зрителите смятат, че форматите не помагат на изпълнителите за тяхното развитие и кариера.

Дали това е така? Така ли мислят и участниците във форматите?

Ключови думи: музикален формат, риалити, телевизия, поп пеене.

¹ **Етиен Леви** е доцент в департамент „Музика“ на Нов български университет. Той е докторант с научен ръководител проф. д-р Милена Шушулова-Павлова (e-mail: etienlevi@abv.bg)

² **Etienne Levy** is an Associate Professor in the Music Department at New Bulgarian University. He is a Doctoral student with Research Supervisor Prof. Milena Shushulova-Pavlova, Ph.D. (e-mail: etienlevi@abv.bg)

Abstract: After 2000th, reality music formats became widespread. There, the emphasis is placed on the talent of the participants and the chance for successful realization. These formats are also very popular within a wide range of TV audiences. According to a part of the audience, the producers and the jury / judges impose the opinion that the participants develop a lot and grow professionally. According to viewers, this is a campaign of the producers in order to recruit more participants and ensure the greatest possible profit. Many viewers believe that the formats do not help the performers in their development and career.

Is that so? Do the participants in the formats think so?

Keywords: music format, reality, television, pop singing.

След 2000-та година широкото разпространение намират музикалните риалити формати. В тях акцентът се поставят върху таланта на участниците и шанса за успешна реализация. Тези формати се радват на голяма популярност и на телевизионната публика в широк възрастов диапазон.

Според една част от аудиторията продуцентите и журито/съдиите налагат мнението, че участниците се развиват много и израстват професионално. Според зрителите това е пиар на продуцентите с цел набиране на повече участници и осигуряване на възможно най-голяма печалба. Голяма част от зрителите смятат, че форматите не помагат на изпълнителите за тяхното развитие и кариера.

Дали това е така? Така ли мислят и участниците във форматите?

Големият интерес от страна на стотици изпълнители, желаещите да участват в музикалните певчески формати показва, че те вярват и се надяват да успеят чрез участието си в тях. Според кандидатите тези формати ще им предоставят възможност да изявят своите певчески умения. Така те ще бъдат забелязани, ще добият популярност и възможности за успешна бъдеща реализация. Показателен е и фактът, че почти всички участници изразяват своята удовлетвореност от участието си във форматите. Повечето от тях

заявяват своята готовност да участват отново, ако им бъде предоставена такава възможност.

„Pop Idol“ („Поп айдъл“) – поява и разпространение

Един от най-печелившите телевизионни формати на Великобритания е „Поп айдъл“, който широко използва интерактивността и зрителите, които могат да гласуват по стационарния или по мобилния телефон, да изпращат текстови съобщения или да гласуват на официалната интернет страница на формата. Целта на шоуто е да избере най-добрата нова млада поп певица или поп певец („Поп идол“) в Обединеното кралство въз основа на зрителския вот.

Идейната концепция за този телевизионен формат принадлежи на музикалния импресарио Саймън Фулър и датира от 1998 година. Саймън Фулър, Саймън Коуел и „19 Ентъртеймънт“ разработват концепцията за музикалното риалити във Великобритания в сътрудничество с „Фриментъл медия“. Те установяват формата като марка, която се предлага на световния пазар.

Дебютът на „Поп айдъл“ е през октомври 2001 във Великобритания по телевизия „ITV“ и постига голям успех. Финалът на първата серия на „Поп айдъл“ е през февруари 2002 г. и отбелязва за една нощ най-висок рейтинг в историята за телевизионно шоу. Шоуто прави своя телевизионен разпространител „ITV“ един от най-печелившите. Първият „Поп айдъл“ получава много високи стойности на гласуване, въпреки че позволява само гласуване по телефона и Интернет и че не използва текстови съобщения.

Обществеността бързо се влюбва във формата, затова през 2001 и 2002 се излъчват две серии на шоуто, а следващата е през 2003.

Шоуто за таланти на ITV „Поп айдъл“, което помогна за създаването на поп звездите Уил Йънг, Гарет Гейтс и Мишел Макманус, привлича 12 милиона зрители за финала на втората си серия през декември 2003 г. (https://en.wikipedia.org/wiki/Pop_Idol).

Саймън Коуел е съдия и в американския еквивалент на шоуто, „American Idol“, което по време на финала му през май спечелва

над 31 милиона зрители.³

Въздействието на „Поп айдъл“ е огромно и го превръща във формат от световен мащаб. То бележи голям успех в много страни, като Америка, Индонезия, Южна Африка, Швеция и др., поради което възниква правен спор със създателите на „Поп айдъл“, които в крайна сметка се съгласяват думата „Поп“ да бъде изключена от заглавията на всички формати от рода на американски, австралийски, индонезийски, индийски, новозеландски, латиноамерикански, белгийски, руски „Айдъл“ и др.

До 2007 форматът вече е лицензиран в над 35 страни – Германия, Норвегия, Белгия, Австралия, Русия, Хърватия, САЩ, Казахстан, Сърбия, Канада и др.

„Американски айдъл“ е телевизионен сериал, който се излъчва по „Fox“ от 11 юни 2002 до 7 април 2016 (15 сезона) и от 2018 – по ABC. На 26 февруари 2020 стартира 18-ти сезон на шоуто. Той се основава на „Поп айдъл“ на британската телевизия и се превръща в едно от най-успешните предавания в историята на американската телевизия. Концепцията на поредицата включва откриване на певчески таланти, като победителят се определя от американските зрители с помощта на телефони, Интернет, а също така и SMS гласуване. Победители, избрани чрез зрителски вот, са: Кели Кларксън, Рубен Студард, Фантазия Барино, Кари Ъндървуд, Тейлър Хикс, Джордин Спаркс, Дейвид Кук, Крис Алън и др.

„Американски айдъл“ се излъчва в над 100 страни по целия свят – Канада, Австралия, Югоизточна Азия, Филипините, Великобритания, Бразилия, Израел, Испания, Сингапур и др. В повечето страни се излъчва на живо, а в други – на запис.⁴

Освен в Англия и САЩ, много висок рейтинг шоуто отбелязва и в Канада, където през 2003 печели 3,6 млн. зрители.

„Канадски айдъл“ – през 2003 по канадската телевизионната мрежа „CTV“ започва да се излъчва риалити програма за намиране на най-талантливия млад певец в Канада. Шоуто започва с про-

³ Pop Idol mogul sues Simon Cowell, BBC News (10 September, 2004); <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/3645004.stm>

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/American_Idol

слушване на певци от четирима съдии в няколко града на Канада. Те избират 10-те финалисти, които ще пеят на живо.

Вторият сезон на „Канадски айдъл“ дебютира на 1 юни 2004 и се превръща в най-гледаното шоу в Канада, като привлича над 3 милиона зрители всяка седмица. Шоуто продължава до 2008, когато се излъчва последният шести сезон.⁵

През август 2004 в **Швеция** по TV4 стартира „Айдъл“ и се превръща в едно от най-популярните предавания по шведската телевизия. То се излъчва в периода 2004-2019 и има издадени 15 сезона. Към днешна дата състезателите на „Айдъл“ са продали колективно над 1,1 милиона албума само в Швеция.⁶

През март 2004 „**Индонезийски айдъл**“ започва да се излъчва по „RCTI“ и също като в Англия, САЩ и Швеция става едно от най-популярните и успешни предавания в историята на индонезийската телевизия. На прослушване за първия сезон се явяват 32 000 души. Грандиозният финал на шоуто през септември 2004 се превръща в голямо явление, след като е наблюдаван от около 4 милиона души. Шоуто се излъчва и до днес когато десетият сезон се завръща в началото на 2019.⁷

Версии на „Айдъл“ се излъчват успешно също в **Южна Африка** – 15 сезона (2002 – 2015), в Индия – 11 сезона (2004 – 2020) и в Норвегия – 10 сезона (2003 – 2018). Уникалното в „Норвежкия айдъл“ е това, че на състезателите е разрешено да изпълняват песни, композирани от тях.⁸

В периода 2003 – 2009 в **Австралия** по телевизионната мрежа на „Ten“ се излъчват 7 сезона на „Австралийски айдъл“.

„**Латиноамерикански айдъл**“ е испано-американско издание на популярния британски франчайз „Айдъл“, добре познат с американската си версия. Шоуто, което има 4 сезона (в периода 2006 – 2009) е заснето в Буенос Айрес и е предавано в над 23 държави в региона чрез мрежата на Сони Ентъртаймънт Телевижън / Sony

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Idol

⁶ [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Swedish_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Swedish_TV_series))

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Indonesian_Idol

⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Norwegian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Norwegian_TV_series))

Entertainment Television.

Сравнително по-късно през март 2011 стартира арабското телевизионно шоу „**Арабски айдъл**“. Четирите сезона на шоуто се излъчват едновременно по „MBC 1“ и по „LBC“.

След големия интерес от страна на новозеландските зрители към формата „Американски айдъл“ и „Австралийски айдъл“, Телевизия Нова Зеландия (TVNZ) решава да поръча първия сезон на „Новозеландски айдъл“, известен още като „NZIdol“⁹, който стартира през 2004 и се излъчва по TV2. Първият епизод е гледан от над 1,15 милиона зрители.¹⁰

Шоуто търпи много критика по отношение на възможностите на изпълнителите, които, според критиците, не са толкова силни, колкото изпълнителите от „American Idol“ или „Australian Idol“ и са посочили изпълненията им като „караоке“.

Критика е отправена и по отношение на различни технически проблеми, свързани с осветлението и качеството на звука, включително и липсата на живо изпълнение през първи и втори сезон. Различни новозеландски музиканти открито критикуват шоуто и отказват покани да се появят в него.¹¹

Поради слабия зрителски интерес и отправени критики след третия сезон, излъчен през 2006 Телевизия Нова Зеландия спира излъчването на шоуто.¹²

В периода 2002 – 2005 по полската телевизионна мрежа Polsat се излъчват 4 сезона на полския „Айдъл“. След прекъсване от 12 години, шоуто се завръща за своя пети сезон през 2017.¹³

„**Пакистански айдъл**“ е 50-та адаптация на познатия риалити формат на британската поредица „Поп айдъл“. Той е разработен за пакистанския развлекателен пазар от Geo TV, който придобива правата от FreemantleMedia през 2007. Поради проблеми със сигурността в Пакистан шоуто стартира през 2013.

⁹ <https://www.Imdb.com/title/tt0390746/>

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/New_Zealand_Idol#cite_note-2

¹¹ Cook, Stephen (2 September 2006). „Kiwi music stars snub NZ Idol“. The New Zealand Herald.

¹² https://en.wikipedia.org/wiki/New_Zealand_Idol

¹³ [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Polish_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Polish_TV_series))

В **Португалия** шоуто стартира през 2003. До 2012 са излъчени 5 сезона, които не се радват на особен интерес от страна на зрителите. През 2015 отново се завръща на екрана с 6-ти сезон.

Първият сезон на шоуто **в Бразилия** започва на 5 април 2006. След сезон 7 през 2012 шоуто е отменено, за да отстъпи място на бразилската версия на шоуто за таланти Got Talent.¹⁴

Съществуват много копия на „Айдъл“, но до момента нито едно не е постигнало успеха на „Поп айдъл“. Сред най-известните участници в историята на „Айдъл“ в света е Кели Кларксън, победителка в американската продукция на „Айдъл“ през 2002.¹⁵

В момента има над 50 версии в 110 страни, включително в Америка, където Саймън Коуел е съдия до 2010, преди да се създаде през 2011 година X-фактор, САЩ.

„X Factor“ („X-фактор“)

„X-фактор“ е най-големият и успешен риалити формат за музикални таланти, излъчван по телевизията. Смята се, че той е нова, подобрена версия на „Мюзик айдъл“. „X Фактор“ е британско телевизионно шоу за музикални таланти, създадено от продуцента Саймън Коуел. В него могат да участват всички, желаещи на възраст над 16 години. Целта на предаването е да се открие нов, неизвестен до този момент музикален талант, който да претежава всичко за да бъде бъдеща звезда – съвкупност от талант, външен вид, сценично присъствие, танцови умения и др.

Във Великобритания шоуто започва да се излъчва по „ITV“ от септември 2004. Всеки сезон е структуриран в четири части – прослушвания, тренировъчен лагер, домашните посещения на съдиите и последната част са живите изпълнения в студио. Талантите се делят в различни категории. Има четирима съдии и категории – момчета под 25 години, момичета под 25 години, участници над 25 години и групи (момчешки групи, момичешки групи, дуети, триа и смесени вокални групи).

¹⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%8Ddolos_\(Brazilian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%8Ddolos_(Brazilian_TV_series))

¹⁵ bTV produces the most successful music format in the world. //http://www.slavishow.com

Кастингът на съдиите е изключително важен. Всички съдии се подбират така, че да се ползват с доверие в музикалния свят, да са достатъчно популярни и силни личности. Първите съдии на „Х фактор“ са Луис Уолш, Шарън Осбърн и Саймън Коуел. По-късно съдии също са: Дани Миноуг, Черил Коул, Кели Роуланд, Тулиса Контоставлос, Гари Барлоу, Никол Шерцингер, Мелани Браун, Рита Ора, Ник Гримшоу, Аида Фийлд, Луи Томлинсън и Роби Уилямс.

Всеки от четиримата съдии отговоря за своята категория изпълнители, но те предварително не са уведомени коя ще е тяхната категория. Това решение е избор на продуцента. Председател на журито няма, но трябва да има мнозинство при оценяването от 2:1.

След старта шоуто има огромен успех и става популярно. Версиите на шоуто „Х фактор“ започват да се появяват в различни страни като франчайзи. Шестият сезон привлича 200 000 зрители и достига своя връх сред британските зрители, събира 19,7 милиона души пред екраните (63,2% от аудиторията).¹⁶ На финала на сезона са подадени 10 милиона гласа.¹⁷

През 2013 „ITV“ обявява, че Коуел е подписал договор за подновяване на „Х Фактор“ за три години до 2016.¹⁸ През 2016 „ITV“ е подписал друг договор за удължаване на шоуто за три години до 2019, а през ноември 2018 шоуто е удължено до 2022 година. Към настоящия момент във Великобритания са излъчени 15 сезона на „Х Фактор“, като последният започва на 1 септември 2018 и приключва на 2 декември 2018.

От 2004 година насам „Х-фактор“ се излъчва в 33 държави – Албания – 4 сезона (2012-2015); Арабските страни – 1-ви и 2-ри се-

¹⁶ Thomas, Liz. The X Factor: Essex Cheryl Cole lookalike with an Estuary drawl makes judges drool as she starts to sing, Mail Online, (21 August, 2009). <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1207888/The-X-Factor-Wailing-Lithuanians-Cheryl-Cole-lookalike-heartthrob-twins-appear-show.html>

¹⁷ X Factor winner Joe McElderry outsold by Rage Against The Machine as bookies suspend betting on Christmas No. 1, Daily Mail (17 December, 2009) <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1236415/X-Factor-winner-Joe-McElderry-second-place-bookies-suspend-betting-Christmas-number-1.html>

¹⁸ BBC (15 November, 2013). The X Factor and Britain's Got Talent renewed to 2016.; <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/24953756/the-x-factor-and-britains-got-talent-renewed-to-2016>

зон (2006-2007) и 3-ти и 4-ти сезон (2013-2015); Армения – 5 сезона (2010-2019); Дания – 12 сезона (2008-2019); Унгария – 9 сезона (2010-2019); Румъния – 8 сезона (2011-2018); Италия 13 сезона (2008-2019) Испания – 4 сезона (2007-2008 и 2018-2019) и др.¹⁹

Премиерата на **американската версия на „Х-фактор“** е на 21 септември 2011 по телевизионния канал „Fox“. Победителят в шоуто получава 5 милиона долара и договор със звукозаписната компания „Eric Records“ (американска звукозаписна компания, която принадлежи и се управлява от „Sony Music Entertainment“). Американският „Х Фактор“ има три сезона – 2011, 2012 и 2013.

Жури в американското издание са и Саймън Коуел, Пола Адул, Черил Коул, Антонио Рид, Никол Шерцингер, Бритни Спийърс, Деми Ловато, Кели Роуланд, Паулина Рубио. Победители са: Мелани Амаро (първи сезон), Тейт Стивънс (втори сезон) и групата Alex & Sierra – в трети сезон.

На 2 октомври 2011 стартира първият сезон на **„Х-фактор“ Казахстан** по Първи канал „Евразия“. Наградата за победителя е 5 милиона тенге и контракт със „Sony Music Entertainment“. Победител става певицата Дария Габдул.

В Русия „Х-фактор“ се излъчва в ефира на телевизионния канал „Русия“ през 2005-2007, който за разлика от телевизионния музикален проект „Фабрика за звезди“ няма висок рейтинг. През 2011 година „Х Фактор“ се преименува във „Фактор А“, в чест на председателя на журито Алла Пугачова, а през 2015 получава ново име – „Главна сцена“. Водещ и на трите сезона е Филип Киркоров. Членове на журито са певицата Лолита, Роман Емилиянов, художникът сценограф Борис Краснов – първи сезон, а във втори и трети сезон е заменен от Игор Николаев.

Украинската версия на британския проект „Х-фактор“ стартира по канал „СТБ“ на 4 септември 2010. Към настоящия момент са реализирани 10 сезона на формата, което показва големия интерес към шоуто. Последният 10-ти сезон приключва на 28.12.2019. В шоуто участват като гости Лара Фабиан, Дима Билан, Патрисия Каас, Кайли Миноуг, Бони Тейлър, Тотьо Котуньо и много други

¹⁹ https://ru.qwe.wiki/wiki/The_X_Factor#International_versions

известни изпълнители.

Австралийската версия на „Х-фактор“ стартира на 6 февруари 2005 по „Network Ten“, същият канал, по който се излъчва изключително успешният „Австралийски айдъл“ (Australian Idol). След първия сезон шоуто е прекратено и се завръща отново през август 2010, след като завършва седмият, последен сезон на „Australian Idol“. През 2010 „Seven Network“ получава правата за излъчване на „Х-фактор“, след което стартира втори сезон. Освен в Австралия „Х-фактор“ е продуциран от „FremantleMedia Australia“ и в Нова Зеландия по „TV3“.²⁰ Програмата е отменена след осмия си сезон през 2016.²¹

Много от участниците, които не спечелват „Х-фактор“ Австралия след приключването на шоуто подписват договори със „Сони Мюзик Австралия“ (Sony Music Australia) и правят музикална кариера – Джони Руфо Джейсън Оуен, Бела Фераро, Натаниел Вилем, Тейлър Хендерсън, Джай Уетфорд, Дийн Рей и Рейгън Дери. Други състезатели като Кристина Пари и „Brothers3“ подписват с „Warner Music Australia“.²²

Победителите в третия (Рийс Мастин), четвъртия (Саманта Джейд) и пети сезон (Дами Им) правят шеметна кариера като оглавяват сингъл чарта „ARIA“, издават албуми, които също са на върха на класациите на „ARIA“. Мастин е най-успешният участник във формата, издал два топ албума и три сингъла номер едно (два в Австралия и един в Нова Зеландия).²³

Изпълнителите постигат успех и в класациите на Нова Зелан-

²⁰ „FremantleMedia Australia/Productions/Entertainment/The XFactor“ FremantleMedia Australia. Посетен 2012.

²¹ (Knox, David (30 January 2017). Axed: The X Factor“. TV Tonight). <https://tvtonight.com.au/2017/01/axed-the-x-factor.html>

²² [https://en.wikipedia.org/wiki/The_X_Factor_\(Australian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_X_Factor_(Australian_TV_series)).

²³ „Rock band Nickelback and X Factor winner Reece Mastin achieve first number ones“. The Daily Telegraph News, 28 November 2012; <http://www.dailytelegraph.com.au/entertainment/music/rock-band-nickelback-and-x-factor-winner-reece-mastin-achieve-first-number-ones-on-australian-charts/story-e6frex19-1226208219144>
<https://australian-charts.com/showinterpret.asp?Interpret=Reece+Mastin>

дия и Южна Корея.²⁴

На 24 август 2013 в Индонезия се излъчва специално издание, наречено „X Factor Around the World“. В него участват победителите от X-фактор“ в Индонезия, САЩ, Великобритания и Австралия. Журито включва Паула Абдул, АНГОНГ, Даниел Бедингфийлд, Ахмад Дани и Луи Уолш. Шоуто е чисто музикално представление и победител не е излъчен.²⁵

Към настоящия момент са излъчени 198 победители от целия свят, участвали във формата „X-фактор“.

„The Voice“/ „Гласът“

„The Voice“ е международен телевизионен риалити формат за певци. Той се основава на конкурса „Гласът на Холандия“ („The Voice of Holland“), чиято първоначална концепция е създадена от холандския телевизионен продуцент Джон де Мол. Негова е идеята за сляпото (на тъмно) прослушване на участниците. Целта е треньорите да се съсредоточат върху пеенето и качествата на гласа. Ето защо за треньори се канят известни изпълнители, топ артисти от музикалната индустрия.

За разлика от „Айдъл“ и „X-фактор“ продуцентите на шоуто избират по-малко състезатели (от 100 до 200), които смятат, че са достатъчно добри, за да участват в прослушванията на живо.²⁶

Идеята за въртящите столове е на холандския певец Роел ван Велцен. Теньорите слушат кандидатите на столове, обърнати с гръб далеч от сцената. Ако треньорът харесва това което чува, той натиска бутона, за да завърти стола си. Това означава, че е заинтересован от този изпълнител и го иска в своя отбор. Ако повече от един треньор натисне бутона, състезателят избира треньора,

²⁴ Discography Reece Mastin“. New Zealand Charts Portal. Hung Medien; <https://charts.nz/showinterpret.asp?Interpret=Reece+Mastin>; (Discography Young Men Society“. New Zealand Charts Portal. Hung Medien; <https://charts.nz/showinterpret.asp?Interpret=Young+Men+Society>

²⁵ https://ru.qwe.wiki/wiki/The_X_Factor#The_X_Factor_around_the_world

²⁶ „Galjaard keek eerste aflevering The voice of Holland 8 keer“ (In Dutch). Zappen. 15 September 2010; <http://zappen.blog.nl/rtl-nederland/2010/09/15/galjaard-keek-eerste-aflevering-the-voice-of-holland-8-keer#more-10434>

с когото иска да работи. Прослушванията на тъмно приключват, когато всеки треньор има определен брой състезатели, с които да работи. След като сформират своя отбор, треньорите подготвят своите певци както музикално, така и психически, за да могат да издържат напрежението по време на участието си.

„Гласът на Холандия“ започна да се излъчва по „RTL 4“ на 17 септември 2010. Треньори на шоуто са Анджела Гройтуайзен, Роел ван Велцен, Ник и Саймън и Йероен ван дер Бум.

Това е първото шоу за таланти, в което активно участват социалните медии.²⁷ „Гласът на Холандия“ стартира успешно и има голям успех.²⁸ До 2019 в Холандия са излъчени 9 сезона на шоуто, а през 2020 предстои 10-ти сезон.

„Гласът“ се превръща в конкурент на франчайзинга на „Айдъл“, „Изгряваща звезда“ и „Х-фактор“. От 2010 до днес много други страни са адаптирали формата и излъчват свои собствени версии.

В периода 2011 – 2019 в Румъния, Украйна, Германия и Турция са излъчени по 9 сезона, а в Полша – 10 сезона. През 2020 предстои 11-ти сезон.²⁹

„Гласът на Америка“ стартира през 2011 и поради големия интерес от 2012 се излъчват по два сезона на година. През 2020 предстои 18-ти сезон.

От 2011 в Белгия, Финландия и Мексико и от 2012 в Бразилия, Австралия, Франция и Русия се излъчват по 8 сезона на шоуто, като 9-ти сезон предстои през 2020. От 2011 по 7 сезона на шоуто се излъчват в България и Португалия и от 2013 в Канада. През януари 2020 приключва 8-ият сезон на „Гласът на Русия“ (победител Аскер Бербеков) и „Гласът на Португалия“ (победител Рита Санчес).

Гласът се излъчва също в Литва (2012-2018), Италия (2013-

²⁷ „Galjaard keek eerste aflevering The voice of Holland 8 keer“ (In Dutch). Zappen. 15 September 2010; <http://zappen.blog.nl/rtl-nederland/2010/09/15/galjaard-keek-eerste-aflevering-the-voice-of-holland-8-keer#more-10434>

²⁸ „The Voice of Holland succesvol van start“ (In Dutch). Metro International. 18 September, 2010); <https://web.archive.org/web/20140714214957/http://www.metronieuws.nl/nieuws/the-voice-of-holland-succesvol-van-start/xlkjir!tnywhEfc8b%40Szm3JHyNYNQ/>

²⁹ Материалът по статията е писан през есента на 2020 година.

2019), Гърция (2014 – 2019) – по 6 сезона, Израел, Норвегия (2012 – 2019) и Ирландия (2012 – 2016) – по 5 сезона, в Китай (2012 – 2015), Индонезия (2013 – 2019) – по 4 сезона, Хърватия (2015, 2016, 2019-2020) – 3 сезона и т.н.

По света се излъчват различни версии за деца, тийнейджъри и възрастни. Версията за виетнамските деца, която стартира на 8 юли 2012 е първата в историята на „Гласът за деца“ („The Voice Kids“). Тази година предстои да се излъчи 8-мият сезон. Има версии за френските, литовските, немските, английските, белгийските, бразилските, мексиканските, индийските, арабските, индонезийските, испанските, руските деца, за децата на Филипините и др.

Версията за тийнейджъри на Филипините е първата в историята на „Гласът за тийнейджъри“ („The Voice Teens“). Версии на шоуто за тийнейджъри имат в Румъния, Колумбия, Канада и др. Шоуто за тийнейджъри се излъчва сравнително в по-малко страни, отколкото за деца и възрастни.

Холандската версията за възрастни (2018) е първата в историята на „Гласът за възрастни“ („The Voice Senior“). До момента много страни са придобили правото да произведат своя собствена версия на „Гласът за възрастни“ („The Voice Senior“): Русия (Голос 60+), Германия, Белгия, Испания, Тайланд, Мексико, Полша и др.

От 2017 филипинския франчайзинг на „Гласът“ („The Voice“) има онлайн шоу, наречено „The Voice DigiTV“. Излъчва се едновременно с телевизионното шоу във Фейсбук. През 2019 шоуто се разпространява и в Ютюб (YouTube).

Към настоящия момент в 145 страни са спечелили „The Voice“, „The Voice Kids“, „The Voice Teens“ и „The Voice Senior“ общо 439 певци.

Всеки победител получава договор за запис, парична награда и правото да се нарича „Гласът“ на съответната страна. Първият победител в шоуто е Бен Сондърс от „Гласът на Холандия“, а едни от последните победители са Алкан Далгакиран от турската версия на „The Voice“ и Винко Чемераш от „Гласът на Хърватия“ (февруари 2020).

През 2019 шоуто е продадено и сега е притежание от „ITV Studios“.

„Tu cara me suena“ / „Като две капки вода“

„Като две капки вода“ (в превод „Лицето ти ми е познато“, „Изглеждаш ми познат“ или по точно „Лицето ти ми звучи“) е испанска телевизионна програма, създадена от „Gestmusic“ и излъчвана от канала „Antena 3“ през 2011. „Лицето ти ми е познато“ е формат с международна известност. Версии на тази програма са разпространени по целия свят.³⁰

„Лицето ти ми е познато“ е състезание за имитации на музикални икони с комедиен ефект. Във формата участват осем известни личности, които имат собствена кариера – доказани актьори, комици, бивши певци, телевизионни водещи и др. Те приемат нова самоличност всяка седмица, като се превъплъщават в известни певци, изпълнявайки някои от техните песни.

На 28 септември 2011 в Испания стартира първият сезон на формата по „Антена 3“. Финалът, който се състои на 30 ноември отбелязва рекорд с над 4 милиона зрители и 45.2 % споделяния, достигайки едни от най-високите резултати в последните две години за испанския канал „Антена 3“. След големия успех на първото издание „Антена 3“ следва второто издание (1 октомври 2012 – 11 февруари 2013) и третото (24 октомври 2013 – 27 март 2014).

След кратко прекъсване „Антена 3“ стартира четвърто издание на формата на 18 септември 2015, който се излъчва до 29 януари 2016 вече с 9 състезатели и нови правила. Следват 5 сезон (7 октомври 2016 – 3 март 2017), 6 сезон (29 септември 2017 – 2 март 2018), 7 сезон (28 септември 2018 – 8 февруари 2019). На 10 януари 2020 стартира 8 сезон на формата.³¹

Днес има повече от 47 версии на формата по целия свят. Най-много издания (общо 14) има румънската версия на формата, който от март 2012 до септември 2017 има по два сезона на година, а през 2018 и 2019 по едно издание.³²

³⁰ https://es.wikipedia.org/wiki/Tu_cara_me_suena

³¹ https://es.wikipedia.org/wiki/Tu_cara_me_suena

³² „Echiba“ Te cunosc de undeva! „Premiată pentru cele zece sezonane de succes ale show-ului, la Antena 1“) A1.RO <https://a1.ro/te-cunosc-de-undeva/stiri/echiba-te-cunosc-de-undeva-premiata-pentru-cele-zece-sezoane-de-succes>

Веднага след успеха на формата в Испания, негови версии стартират последователно: във Венецуела – 4 сезона (2011 – 2015); Чили, Китай и Холандия – 2012; Италия – 9 сезона (от 2012 до 2019); Литва – 9 сезона (2012 – 2019); Турция – 3 сезона (2012 – 2015); Естония – 7 сезона (2013 – 2018); Виетнам – 7 сезона (2013 – 2020); Украйна през 2012 и 2013; Великобритания, САЩ, Франция и Перу по 1 сезон през 2013; Грузия – 3 сезона (2013 – 2014); Аржентина – 3 сезона (2013 – 2015); България – 8 сезона (2013 – 2020); Унгария – 6 сезона (2013 – 2018); Кипър – 6 сезона (2013 – 2020); Естония – 7 сезона (2013 – 2018); Русия – 4 сезона (2013 – 2016); Сърбия, Босна и Херцеговина, Северна Македония, Черна гора – 5 сезона (2013 – 2019); Полша – 13 сезона (2014 – 2020); Беларус и Арабски свят – 2014; Хърватия – 6 сезона (2014 – 2020); Мексико и Германия – 2014; Словения – 5 сезона (2014 – 2019); Коста Рика – 2015; Тайланд – 4 сезона (2015 – 2019); Чехия – 6 сезона (2016 – 2019); Словакия – 5 сезона (2016 – 2019) и др.

„Лицето ти ми е познато” е най-продаваният испански формат, чийто версии продължават да се излъчват и днес в много страни по света. Интересът към формата е голям и той продължава да разширява своите граници – през 2016 той стартира в Албания и Словакия, през 2017 – в Бразилия, през 2019 – в Ангола, Мозамбик и др.

През есента на 2014 е създадена детската версия на програмата под името „Лицето ти ми звучи мини”³³, но поради слабия интерес не са правени повече детски издания на формата. Детски версии на шоуто се излъчват в Панама, Филипините, Унгария, Португалия и др.

Направеният по-горе преглед на световните музикално-певчески формати показва големия интерес към тях в много страни

ale-showlul-la-antena-1-id599123.html

³³ Redacción (6 de mayo de 2014). Verteles, ed. «Tu carita me suena; nombre de la versión infantil del show en Antena 3»; https://vertele.eldiario.es/verteletv/actualidad/carita-nombre-version-infantil-Antena_0_1571542854.html

по света. Техният забавен и развлекателен характер привлича публика от целия свят, затова много от тези програми имат изключително висок рейтинг. За участниците тези формати са реклама, възможност за изява и надежда за бъдеща реализация, а за продуцентите им възможност за най-голяма печалба. Затова тяхната поява в българския ефир е напълно логична. Тъй като по-голямата част от изброените музикални певчески формати, реализиращи се в България, се правят по чужд лиценз, е необходимо те да се приспособят към българските условия.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ (REFERENCES):

Интернет-базирани източници

- American Idol. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/American_Idol
- bTV produces the most successful music format in the world. *News Slavishow.com* [online]. [viewed 4 Mart 2012]. Available from: <https://web.archive.org/web/20070513235036/http://www.slavishow.com/indexen.php?cat=1&mid=25&id=6315>
- Canadian Idol. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Canadian_Idol
- COOK, Stephen. Kiwi music stars snub NZ Idol. *The New Zealand Herald* [online]. [viewed 2 September 2006]. Available from: <https://www.nzherald.co.nz/search/story.cfm?storyid=0006C745-6884-14F9-AA3283027AF1010E>
- Discography Reece Mastin. *New Zealand Charts Portal*. [online]. [viewed 13 September 2021]. Available from: <https://charts.nz/showinterpret.asp?interpret=Reece+Mastin>
- Echipa „Te cunosc de undeva!“ Premiata pentru cele zece sezonane de succes ale show-ului, la Antena 1. *A1.RO* [online]. [viewed 15 September 2010]. Available from: <https://a1.ro/te-cunosc-de-undeva/stiri/echipa-te-cunosc-de-undeva-premiata-pentru-cele-zece-sezoane-de-succes-ale-showului-la-antena-1-id599123.html>
- Galjaard keek eerste aflevering The voice of Holland 8 keer. *Zappen* [online]. [viewed 15 September 2010]. Available from: <http://zappen.blog.nl/rtl-nederland/2010/09/15/galjaard-keek-eerste-aflevering-the-voice-of-holland-8-keer#more-10434>

- Idol (Norwegian TV series). *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Norwegian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Norwegian_TV_series))
- Idol (Polish TV series). *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Polish_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Polish_TV_series))
- Idol (Swedish TV series). *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: [https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_\(Swedish_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Idol_(Swedish_TV_series))
- Ídolos (Brazilian TV series). *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: [https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%8Ddolos_\(Brazilian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%8Ddolos_(Brazilian_TV_series))
- Indonesian Idol. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Indonesian_Idol
- New Zealand Idol. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/New_Zealand_Idol#cite_note-2
- Pop Idol mogul sues Simon Cowell. *BBC News* [online]. [viewed 10 September 2004]. Available from: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/3645004.stm>
- Rock band Nickelback and X Factor winner Reece Mastin achieve first number ones. *The Daily Telegraph News* [online]. [viewed 28 November 2012]. Available from: <http://www.dailytelegraph.com.au/entertainment/music/rock-band-nickelback-and-x-factor-winner-reece-mastin-achieve-first-number-ones-on-australian-charts/story-e6frelx9-1226208219144>
- The Voice of Holland succesvol van start. *Metro International* [online]. [viewed 18 September 2010]. Available from: <https://web.archive.org/web/20140714214957/http://www.metronieuws.nl/nieuws/the-voice-of-holland-succesvol-van-start/xlkjir!tnywhEfc8b%40Szm3JHyNYNQ/>
- The X Factor (Australian TV series). *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: [https://en.wikipedia.org/wiki/The_X_Factor_\(Australian_TV_series\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_X_Factor_(Australian_TV_series))
- The X Factor and Britain's Got Talent renewed to 2016. *BBC News* [online]. [viewed 15 November 2013]. Available from: <https://www.bbc.com/news/newsbeat-24953756>

- THOMAS, Liz. The X Factor: Essex Cheryl Cole lookalike with an Estuary drawl makes judges drool as she starts to sing. *Mail Online* [online]. [viewed 21 August, 2009]. Available from: <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1207888/The-X-Factor-Wailing-Lithuanians-Cheryl-Cole-lookalike-heartthrob-twins-appear-show.html>
- Tu cara me suena. *Wikipedia, the free encyclopedia* [online]. [viewed 15 September 2021]. Available from: https://es.wikipedia.org/wiki/Tu_cara_me_suena
- X Factor winner Joe McElderry outsold by Rage Against The Machine as bookies suspend betting on Christmas No. 1. *Daily Mail* [online]. [viewed 17 December, 2009]. Available from: <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1235820/X-Factor-winner-Joe-McElderry-shoots-video-single-The-Climb-keeps-fingers-crossed-Christmas-No-1.html>
- Фактор X – The X Factor. *Википедии, бесплатной энциклопедии* [онлайн]. [прегледан 15 септември 2021]. Достъпен на: https://ru.qwe.wiki/wiki/The_X_Factor#International_versions